

Taal maakt zelfredzaam

Informatie over laaggeletterdheid voor gemeenten en wijkteams

WIJKTEAMS EN GEMEENTEN ZIJN BELANGRIJK VOOR AANPAK LAAGGELETERDHEID

Wijkteams en gemeenten spelen een belangrijke rol in het ondersteunen van kwetsbare burgers om hun zelfredzaamheid te vergroten. In Nederland hebben 2,5 miljoen volwassenen moeite met lezen, schrijven en/of rekenen. Dat heeft grote impact op hun persoonlijke leven. Als je niet goed kunt lezen en schrijven, vind je minder snel een baan, is het lastiger om gezond te leven en heb je minder grip op je geldzaken.

WAT KAN HET WIJKTEAM DOEN?

- **Kennis over laaggeletterdheid vergroten** bijvoorbeeld door een training van Stichting Lezen & Schrijven of de **e-learning laaggeletterdheid** van Movisie te volgen.
- Bij het eerste klantcontact een **eenvoudige check** op laaggeletterdheid doen. Bijvoorbeeld door drie korte vragen te stellen over iemands werkervaring, land van herkomst en opleidingsniveau. Je kunt ook vragen of iemand een open vraag in een formulier invult.
- Een **aandachtsfunctionaris** Taal aanwijzen in het sociaal wijkteam.
- Cliënten (laten) **screenen** op laaggeletterdheid.
- Met het team **casuïstiek** bespreken waarin laaggeletterdheid aan de orde is.
- Nodig een **taalambassadeur** uit. Dit is een ex-laaggeletterde die vanuit eigen ervaring vertelt over hoe het is om niet goed kunnen lezen, schrijven en rekenen.
- Neem de mogelijkheden voor taalaanbod op in je **sociale kaart**.

“Aandacht voor laaggeletterdheid kan een bijdrage leveren aan preventie van maatschappelijke problemen zoals voortijdig schoolverlaten, slechte gezondheid of werkloosheid. Hiermee kunnen we nieuwe perspectieven bieden aan onze inwoners.”

Arzu Karadeniz, Wijkwerker Almere Haven Binnenring, specialisatie Opbouwwerk

PRAKTIJKVOORBEELDEN

In **Groningen** zijn de front-office medewerkers getraind in het herkennen van laaggeletterdheid en motiverende gesprekstechnieken. Dit zijn medewerkers van de entreeteams waarin preventiewerkers en vrijwilligers werken. Zij zijn het eerste aanspreekpunt van mensen in de wijk. Met een eenvoudige check constateren zij of er sprake is van laaggeletterdheid en houden daar in hun verdere hulpverlening rekening mee.

Het succes van de **Utrechtse** Buurtteams in hun aanpak van laaggeletterdheid zit in de bevoegdheid van aandachtfunctionarissen Taal. Dit zijn de sociaal werkers in de wijk die het thema laaggeletterdheid als aandachtsgebied hebben. Zij hebben zelf oplossingen bedacht om laaggeletterden te bereiken. Zij screenen hun caseload en nemen cliënten aan de hand mee naar het Taalhuis waarmee een samenwerking is aangegaan. Ook zetten zij het thema op de agenda bij collega buurtteammedewerkers.

Een wijkteam in **Zaanstad** nodigde een ervaringsdeskundige uit bij de training over laaggeletterdheid. Diens verhaal maakte indruk. Het was een eyeopener dat er mensen zijn die wel kunnen whatsappen, maar een brief écht niet begrijpen. Ze houden nu meer rekening met laaggeletterden.

FEITEN & CIJFERS LAAGGELETERDHEID

- 2,5 miljoen mensen van 16 jaar en ouder hebben grote moeite met lezen, schrijven en/of rekenen. Zij zijn laaggeletterd (Algemene Rekenkamer, 2016).
- Laaggeletterdheid begint bij taalachterstand op jonge leeftijd (Matute et al., 2012).
- De arbeidsmarktperspectieven van laaggeletterden zijn slechter dan die van geletterde mensen (ROA, 2016).
- Laaggeletterden zijn en voelen zich vaker minder gezond, zowel lichamelijk als geestelijk (Nivel, 2015).
- Mensen die moeite hebben met lezen, schrijven en/of rekenen verbergen dit vaak. Laaggeletterd zijn is een taboe.

MEER WETEN?

Stichting Lezen & Schrijven liet onderzoeken wat gemeenten en sociale wijkteams nodig hebben om laaggeletterdheid te integreren in beleid en uitvoering. De **resultaten** van dit kwalitatieve onderzoek (door bureau Wending, 2017) geven oorzaken en oplossingen. Meer **onderzoek, praktijkvoorbeelden en tips** vind je op de website van Stichting Lezen & Schrijven

WIJKTEAMPROFESSIONALS KRIJGEN VEEL VRAGEN OVER FINANCIËLE PROBLEMEN

Een onderliggende oorzaak van schulden en armoede kan zijn dat mensen niet goed kunnen lezen, schrijven en/of rekenen. Ook gezondheidsproblemen, eenzaamheid en moeite hebben om werk te vinden, kunnen een gevolg zijn van gebrekkige taalvaardigheden. Voor kinderen zijn de ontwikkelings- en ontplooiingskansen te vergroten door vroegtijdig laaggeletterdheid tegen te gaan. Hierbij spelen zowel professionals als ouders een cruciale rol.

WAT KAN JOUW GEMEENTE DOEN?

- Beleidsdoelstellingen over laaggeletterdheid formuleren, met het wijkteam als belangrijke vindplaats. Vanuit een gemeentelijke visie sturing geven op de aanpak van laaggeletterdheid. Bijvoorbeeld gekoppeld aan armoedebestrijding, participatie, jeugd en gezondheid.
- De deskundigheid vergroten. Bijvoorbeeld door kennisbijeenkomsten te organiseren en wijkteamprofessionals te trainen in het signaleren, herkennen, bespreekbaar maken en doorverwijzen van laaggeletterden.
- Zorgen voor voldoende taalaanbod.
- Ketenpartners betrekken bij een gezamenlijke aanpak: het Taalhuis, de bibliotheek, welzijnsinstellingen, de schuldhulpverlening, vrijwilligersorganisaties.
- Communiceren over de gemeentelijke dienstverlening in eenvoudige taal (website, folders, formulieren).
- Extra tijd nemen voor hulp- of dienstverlening aan mensen die moeite hebben met lezen, schrijven en/of rekenen.

GEZAMENLIJKE AANPAK LAAGGELETERDHEID EN ARMOEDEBELEID

De gemeente Zaanstad verbindt de aanpak laaggeletterdheid aan armoedebeleid met daarin een belangrijke rol voor het wijkteam. Wijkteam professional gemeente Zaanstad Marloes Kirsten: "We werken naast onze reguliere budgetcursus voor mensen met geldproblemen ook met Voor 't zelfde geld; een cursus over geldzaken beheren voor laaggeletterden. Bij die cursus krijgen deelnemers meer inzicht in hun geldzaken en de stap naar taalles wordt kleiner. Als ze eenmaal met ons in contact zijn, is hun taalprobleem makkelijker bespreekbaar. Marijn Freud, projectleider Armoedeopgave gemeente Zaanstad: 'Voor 't zelfde geld werkt heel goed, omdat het leertraject wordt verbonden aan een probleemgebied. Als iemand met financiële problemen met dit programma werkt, komt hij zelf achter een leerbehoefte op het gebied van taal. Daar kan meteen op worden ingespeeld. Een ketenbrede aanpak is hierbij de sleutel. Het gaat erom dat je bewustwording creëert bij alle betrokken partijen die kunnen signaleren en doorverwijzen."

FEITEN EN CIJFERS LAAGGELETERDHEID EN ARMOEDE

- Armoede en laaggeletterdheid gaan vaak samen (ECBO en ROA, 2016).
- Mensen die moeite hebben met lezen en of rekenen zijn oververtegenwoordigd bij de schuldhulpverlening (Mesis, 2016).
- Problematische schulden ontstaan mede doordat de overheid de financiële zelfredzaamheid van burgers overschat (WRR, 2016 en 2017).
- Circa 80% van de mensen die zich melden bij een wijkteam heeft financiële problemen (Transitiecommissie Sociaal Domein, 2016).
- Bij 73% van de gemeenten is het wijkteam het meldpunt voor financiële problemen (Inspectie SZW, 2016).

"De meest voorkomende hulpvraag die ik krijg gaat over schulden. Ik merk dat veel mensen die in de schulden zitten, de taal niet machtig zijn en dit kan zelfs een oorzaak van hun schulden zijn. Sommige mensen maken hun post niet eens open omdat ze brieven niet kunnen lezen. Aanmaningen ook niet, met als gevolg dat schulden oplopen."

Mohammed al Kachouti, Buurtteam Utrecht Overvecht

VOOR 'T ZELFDE GELD

De cursus Voor 't zelfde geld is speciaal bedoeld voor cliënten die hun administratie op orde willen brengen en houden én die moeite hebben met lezen, schrijven en rekenen.

Taal maakt mensen sterker op verschillende levensdomeinen

TAAL IS NODIG OM MEE TE KUNNEN DOEN

Wijkteams bevorderen zelfredzaamheid door:

Werk, inkomen

- Vacatures zoeken en solliciteren
- Grip hebben op financiën en administratie, belastingaangifte, toeslagen aanvragen, DigiD

Gezin en gezondheid

- Voorlezen aan je kind
- Informatie van school, ziekenhuis of verzekering begrijpen
- Kennis over gezonde voeding hebben

Participatie

- Reizen met het openbaar vervoer
- Meedoen met clubs en verenigingen

TAAL VOOR HET LEVEN

Wil je binnen je wijkteam aan de slag met laaggeletterden? Stichting Lezen & Schrijven kan je daarbij helpen. Vanuit Taal voor het Leven stellen wij diverse instrumenten en materialen beschikbaar. Zo kunnen we samen zo veel mogelijk laaggeletterden vinden en scholen. Meer informatie over het programma vind je op taalvoorhetleven.nl. Neem vrijblijvend contact op met een lokale projectleider via taalvoorhetleven.nl/contact, bel 070 - 302 26 60 of mail naar info@lezenenschrijven.nl.

V201701

lezenenschrijven.nl

TAAL MAAKT JE STERKER

In Nederland hebben 2,5 miljoen volwassenen moeite met lezen, schrijven en rekenen. Dat heeft grote impact op hun persoonlijke leven. Als je niet goed kunt lezen en schrijven, vind je minder snel een baan, kun je minder gezond leven en heb je minder grip op je geldzaken. Taal maakt je dus sterker. Daarom zorgt Stichting Lezen & Schrijven er samen met haar partners voor dat zoveel mogelijk mensen in Nederland kunnen lezen, schrijven, rekenen en digitaal vaardig zijn. Door honderden organisaties te ondersteunen met scholing, onderzoek, (les)materiaal, advies en campagnes. En door laaggeletterdheid onderwerp van gesprek te maken bij publiek en politiek. Want onze samenleving wordt sterker als iedereen kan meedoen. Deze uitgave is gefinancierd door de Rijksoverheid.